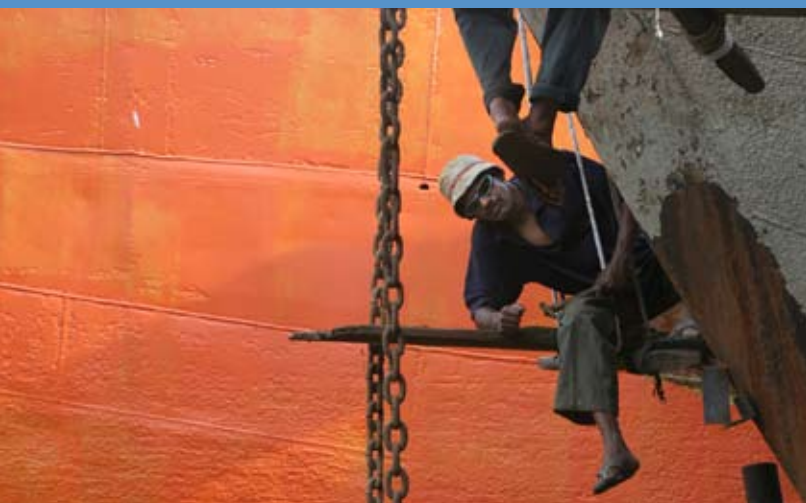

Globalis

Interaktiivinen tietokanta

*Maailma haltuun –
Näe asiayhteydet
uudella tavalla!*

Käyttöopas opettajalle

Federatie FIM Nederland | CIV Association of Finland

svomen yk lütto

Globalis

Julkaisija Suomen YK-liitto
Töölöntorinkatu 2 B, 4. krs
00260 Helsinki
www.ykliitto.fi

Tekstit Laura Torvinen

Valokuvat IRIN Photo

Taitto Lauri Alaviitala

Paino Sälekarin Kirjapaino Oy, Somero, 2010

ISBN 952-9694-84-9 (painettu)
952-9694-85-7 (pdf)

Federatie FN Nederland | UN Association of Finland

 suomen yk liitto

Opettajalle,

Globalis on jatkuvasti kehittyvä interaktiivinen tietokanta, joka sisältää mm. karttoja, maatie-toutta, artikkeleita ajankohtaisista konflikteista eri puolilla maailmaa, inhimillisen kehityksen tilastoja, satelliittikuvia ihmisten aiheuttamista luonnonmullistuksista sekä tietoa keskeisistä kansainvälisistä sopimuksista. Se on ainutlaatuinen globaalikasvatuksen työkalu, jota voi hyödyntää monipuolisesti osana opetusta. Se voi toimia opettajan tiedonlähteenä tuntien ja tehtävien suunnittelussa, oppilaiden työkaluna tehtävien yksilöllisessä tekemisessä tai yhdessä dataprojektorilla tarkasteltuna. Globalis on Norjan YK-liiton kehittämä (2002) ja ylläpitämä tietokanta. Suomessa sen ylläpitoa rahoittaa ulkoasiainministeriö ja sitä hallinnoi Suomen YK-liitto. Globalis on käytettävissä suomeksi, ruotsiksi, norjaksi ja tanskaksi.

Opettajan oppaan tarkoitus on tarjota opettajille ideoita siitä, miten hyödyntää Globalista omasa opetuksessaan. Alkuun on poimittu 7-9 vuosiluokkien opetussuunnitelman perusteista kohtia, joiden käsittelyssä Globalista esimerkiksi voi käyttää. Esimerkeistä huolimatta, Globalis on käytökelpoinen alakoulusta lähtien ja sopii usean eri aineen opetukseen. Vain opettajan mielikuvitus on rajana! Oppaassa käydään myös vaihe vaiheelta läpi Globaliksen sisältöä. Lopusta löytyy Tutkimusmatka maailmalle -moniste, jonka tehtävien kautta tietokantaan voi tutustua. Sitä voi käyttää joko sellaisenaan tai pohjana omalle luokalle suunnatun harjoitusmonisteen tekemisessä. Hyvää matkaa Globaliksen syövereihin!

Maantieto

Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet maantiedon opetuksessa vuosiluokille 7-9:

Maantiedon opetuksessa **tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita** sekä alueellisia ilmiöitä. Opetuksen tulee kehittää oppilaiden maantieteellistä maailmankuvaa ja sen alueellista perustaa. Maantiedon opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kykyä **tarkastella luonnonympäristöä**, rakennettua ympäristöä ja **sosiaalista ympäristöä** sekä **ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta paikallistasolta globaalille tasolle saakka**. Opetuksen tulee ohjata oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa ja arvioimaan niiden vaikutusta luontoon ja ihmisen toimintaan.

Maantiedon opetus järjestetään siten, että oppilaiden **kulttuurien tuntemus lisääntyy** ja kyky ymmärtää ihmisten **elämän ja elinympäristöjen erilaisuutta** eri puolilla maailmaa kehittyy. Maantiedon opetuksen tulee toimia siltana luonnontieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen ajattelun välillä. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita pohtimaan maapallolla esiintyvien luonnontieteellisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita. Maantiedon opetuksen tulee tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi ja **kestävään elämäntapaan sitoutuneiksi kansalaisiksi**.

- **Maapallo alueittain**

Maatiedot ja kartat tarkasteltavissa havainnollistavasti alueittain

Globalis: **Maat > Alueet**

- **Luonto sekä ihmisen ja luonnon välinen vuorovaikutus**

Satelliittikuvista löytyy ilmakuvat luonnonihmeistä maailmalla. Vanhaa ja uutta kuvaa vertailemalla havaitaan mitä muutoksia luonnossa vuosikymmenien aikana on ihmisen toimesta tapahtunut. (Esim. Kilimanjaro, suurkaupunkien laajeneminen ympäristön kustannuksella, Larsenin jäähylly jne.)

Globalis: **Satelliittikuvat**

- **Elämän erilaisuus ja kulttuurien tuntemus**

Tietoa eri maiden historiasta, taloudellisesta tilanteesta, etnisistä ryhmistä, konflikteista jne.

Globalis: **Maat**

- **Kestävä elämäntapa**

Tilastoissa eri tavoin luokiteltua ja käytettävissä olevaa tietoa mm. luonnonvarojen käytöstä, inhimillisen kehityksen tekijöistä sekä kansainvälisistä sopimuksista joita on solmittu olosuhteiden parantamiseksi.

Globalis: **Tilastot**

Biologia

Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet biologian opetuksessa vuosiluokille 7-9:

Biologian opetuksessa tutkitaan **elämää, sen ilmiöitä ja edellytyksiä**. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luonnontuntemusta ja ohjata ymmärtämään luonnon perusilmiöitä. Tavoitteena on, että oppilaat tutustuvat myös evoluutioon, ekologian perusteisiin ja ihmisen rakenteeseen ja elintoihin. Biologian opetuksessa oppilasta ohjataan kiinnittämään huomiota ihmisen ja muun luonnon välisiin vuorovaikutussuhteisiin sekä korostetaan **ihmisen vastuuta** luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

Biologian opetuksen tulee perustua **tutkivaan oppimiseen** ja kehittää oppilaan luonnontieteellistä ajattelua. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle valmiudet havainnoida ja tutkia luontoa sekä hyödyntää biologisen tiedon haussa myös **tietoteknisiä mahdollisuuksia**. Opetus järjestetään siten, että oppilaat saavat myönteisiä elämyksiä ja kokemuksia luonnossa opiskelusta, oppilaiden ympäristötietoisuus kehittyy ja **halu vaalia elinympäristöjä** ja elämän eri muotoja kasvaa.

- **Elämän edellytykset**

Eri maiden terveystilastot
Globalis: **Tilastot**

- **Ihmisen vastuu**

Herätteleviä tilastoja luonnonvarojen käytöstä
Globalis: **Tilastot > Ilmasto ja ympäristö > Ekologinen jalanjälki**

Maiden välisestä yhteistyöstä maapallon ja ihmisten hyväksi
Globalis: **KV-sopimukset**

- **Opiskelu**

Globalis tarjoaa mahdollisuudet erilaisille työskentelymuodoille.

Historia

Valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet historian opetuksessa vuosiluokille 7-9:

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7-9 on syventää oppilaan käsitystä historian tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on **vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin** ja niiden vaikutuksiin.

- **Maatietous**

Monipuolista tietoa maiden historiasta, kielistä, uskonnoista, konflikteista jne.
Globalis: **Maat**
Globalis: **Konfliktit**

Opettajan tutkimusmatka Globaliksen syc

Etusivu

Globaliksen sisällöt (**Tilastot, Maat, Konfliktit, KV-sopimukset, Satelliittikuvat ja Teemat**) näkyvät etusivulla sekä yläreunan valikossa että kuvina sivun oikeassa laidassa. Yläreunassa oleva valikko säilyy näkyvillä minkä tahansa sivun valitsetkaan.

Globaliksen etusivun keskelle nostetaan sivustolta ajankohtaisia ja kiinnostavia sisältöjä, joita klikkaamalla pääsee suoraan kyseessä olevan teeman sivulle.

Teemat

Globaliksessa esitetyt tilastot (ks. seuraava aukeama) on jaoteltu teemoittain. **Teemat**-osio löytyy myös ylävalikosta ja sinne on koottu teemakuvaukset, jotka auttavat hahmottamaan tilastotietojen taustalla olevia asiayhteyksiä. Jokainen teema liittyy YK:n vuosituhattavoitteisiin, jotka on määritelty maailman suurimpien kehitysongelmien lievittämiseksi.

Teemoja ovat Energia ja resurssit, Ilmasto ja ympäristö, Koulutus, Köyhyys, Maanviljelys ja maankäyttö, Rauha ja turvallisuus, Talous, Teknologia ja informaatio, Tervetys, Väestö, Vesi ja sanitaatio sekä Yhteiskunta ja politiikka.

Tiesitkö, että...

jos kaikkien maailman ihmisten kulutustaso olisi yhtä suuri kuin keskivertosuomalaisen, tarvitsisimme 4,2 Maa-planeettaa.

övereihin

Maat-valikon näkymä.

Maat

Maat-valikkoon pääsee etusivulta joko yläpalkin linkistä tai oikean reunan lippukuvaa klikkaamalla. Valikon alta löytyy aakkosjärjestyksessä kaikkien tietokannassa olevien 198 maan profiilisivut.

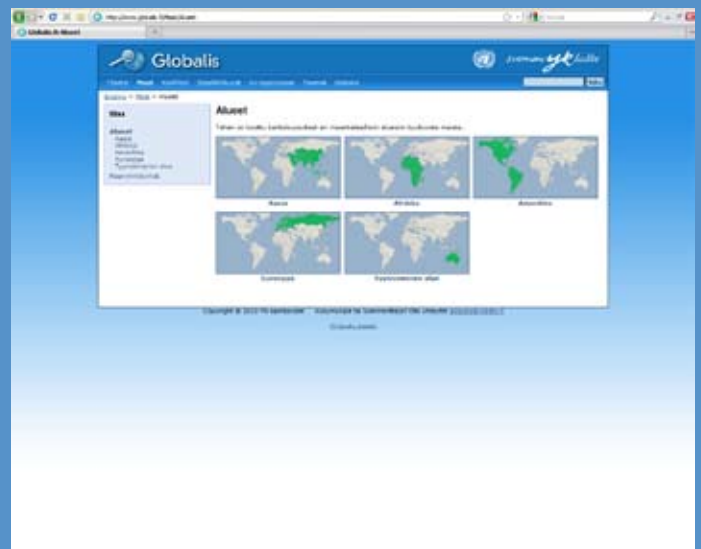
Maaprofiili avautuu Faktat-sivulle. Valitun maan kootut tilastotiedot löytyvät helposti Tilastot-valikon alta. Sivun oikeassa laidassa on linkkejä Globaliksen muihin sisältöihin, joissa kyseistä maata käsitellään.

Globalista päivitetään jatkuvasti ja maista löytyy tällä hetkellä vaihteleva määrä tietoa. Päivitettyjen maiden nimet on kirjoitettu **vahvennetulla**.

Vasemmanpuoleisesta valikosta voit tarkastella maita maaryhmittymittäin ja alueittain. **Alueet**-osiossa maanosat hahmottuvat selvästi pienemmillekin oppilaille. **Maaryhmittymistä** löytyy yhteenveto merkittävistä kansainvälisistä poliittisista, taloudellisista ja sotilaallisista yhteistyöorganisaatioista.

Yksittäisen maan näkymä. Vasemmanpuoleisesta valikosta voit siirtyä suoraan muiden maiden maaprofiileihin.

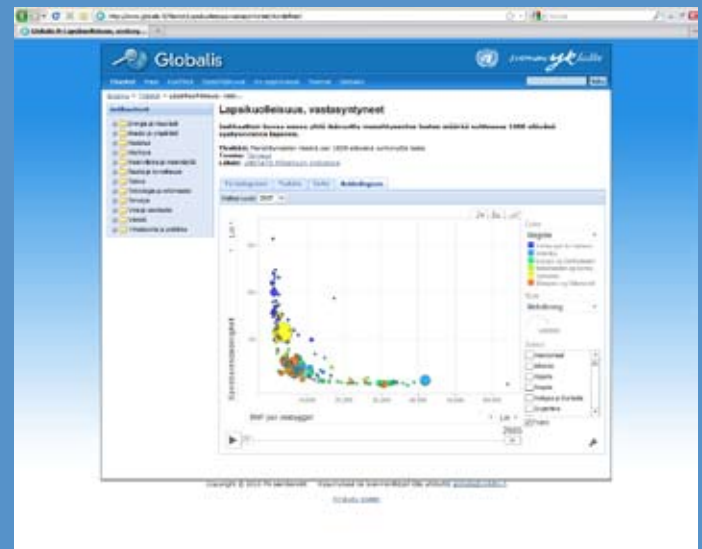
Alueet-osion näkymä.

Tilastot

Kaikki Globalis-sivustolla julkaistut tilastot löytyvät **Tilastot**-linkin alta. Siellä maiden välisiä eroja on helppo verrata. Jos puolestaan halutaan tarkastella jonkun tietyn maan tilastoja, kannattaa mennä maatietoihin, valita haluttu maa ja sen nimen alta tilastot. Suurin osa tilastoista on peräisin YK:n tietokannoista tai YK-järjestöiltä.

Tilastot on jaoteltu sivun vasempaan reunaan teemoittain (esim. energia ja resurssit, koulu-tus). Ne avautuvat sivulle myös aakkosjärjestyksessä ja ovat järjestettävissä indikaattorin, teeman tai lähteen mukaan riippuen siitä, mitä etsitään.

Tilastoja voidaan tarkastella pylväsdiagrammeina, lukuina tai karttana. Globaliksen päivitysissä yhä useampi tilasto löytyy myös 3D:nä sekä kupladiagrammina (Ks. esim. **Terveys > Lapsikuolleisuus, vastasyntyneet > Bobledia-gram, paina Play**). Klikkaamalla maan nimeä missä tahansa välilehdellä voi tarkastella kyseisen maan tilastokehitystä tietyllä aikavälillä. Jokaisen tilaston yhteydessä on mainittu myös alkuperäinen lähde, johon pääsee klikkaamalla linkkiä.

Konfliktit

Konfliktit-osiosta löytyy kuvaukset useimmista maailman konflikteista. Konflikteja voi selata sivun vasemmasta laidasta löytyvästä konfliktialueistauksesta tai aakkosellisesta luettelosta. Alaotsikoiden takaa löytyy tietoja konfliktin taustoista, kestosta ja siitä, mikä on ollut YK:n rooli tilanteen selvittämisessä. Jokaisen konfliktin kohdalta löytyy myös linkkilistaus YK-aiheisista sivuista, joilta löytyy lisää ajankohtaista informaatiota.

Tiesitkö, että...
globaalissa onnellisuusindeksissä
Yhdysvallat jää huomattavasti esimerkiksi
Kolumbian ja Costa Rican taakse.

Kansainväliset sopimukset

Kv-sopimukset -linkin alta löytyy kuvaukset tärkeimmistä kansainvälisistä sopimuksista. Sopimuksia löytyy yhteensä 12, joista yhdeksän on ihmisoikeussopimuksia. Sopimukset velvoittavat oikeudellisesti niitä YK:n jäsenmaita, jotka ovat ne allekirjoittaneet ja ratifioineet, eli toimeenpanneet kansallisella tasolla. Sopimuksiin pääsee sivun vasemmasta laidasta löytyvästä aakkosellisesta hakemistosta, tai sivulle avautuvasta karttalistauksesta.

Karttaan on merkitty eri väreillä mikä on maiden kanta sopimukseen. Kunkin sopimuksen sivuilta löytyy sopimusta koskevat faktat, linkit sopimusteksteihin sekä listaus sopimuksen ratifioineista maista.

Satelliittikuvat

Satelliittikuvat-osiosta löytyy satelliitti- ja valokuvia ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön eri puolilla maailmaa. Satelliittikuvat on luokiteltu sekä teemoittain sivun vasempaan reunaan että aakkoselliseen hakemistoon. Kuvat on otettu samasta paikasta eri vuosikymmenillä, jolloin mahdolliset muutokset ovat selkeästi nähtävissä.

Kuvia voi tarkastella erikseen tai synkronoidusti, ja niitä pystyy halutessaan zoomaamaan ja liikuttamaan. Alueesta riippuen sivulta löytyy myös valokuvia sekä taustatietoa muista alueen ympäristössä tapahtuneista muutoksista.

Klikkaa Globaliksen ylävalikosta **Maat** ja valitse **Afganistan**.

1. Etsi Lyhyesti-laatikosta Afganistanin pääkaupunki.

_____

2. Etsi sivun oikeasta reunasta kohta maanosa/-alue.

a. Mihin maanosaan Afganistan kuuluu?

_____

Klikkaa sitä. Kuljeta hiirtä kartassa olevien maiden päällä. Huomaat, että näet maiden nimet.

b. Luettele Afganistanin naapurimaat (5)?

_____

3. Lue Afganistania koskeva teksti.

c. Mitä luonnonvaroja Afganistanista löytyy?

_____

d. Mainitse kolme asiaa, jotka vaikeuttavat Afganistanin maaperän hyödyntämistä.

_____

_____

_____

Valitse sivun ylävalikosta **Tilastot**. Avaa sivun vasemmasta laidasta teeman **Rauha ja turvallisuus** alavalikko ja sieltä **Rauhanindeksi**.

1. Mitä indeksi kuvaa?

_____

2. Mikä maa on tilaston mukaan

a. rauhallisin _____

b. rauhattomin? _____

Valitse rauhanindeksin tarkastelumuodoksi kartta.

3. Mikä maanosa näyttäisi olevan maailman rauhallisin? _____

Klikkaa sivun ylävalikosta **konfliktit**. Valitse sinua kiinnostava konflikti, lue koko teksti ja vastaa seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitkä maat ovat osallisena konfliktiin?
_____
2. Onko kyseessä valtioiden välinen konflikti, sisällissota vai vähän molempia?
_____
3. Mikä näyttää olevan suurin haaste pysyvälle rauhalle?
_____
_____
4. Mikä on ollut YK:n rooli konfliktin hoitamisessa?
_____
_____

Klikkaa sivun ylävalikosta **KV-sopimukset**. Etsi sopimuksista Yleis-sopimus lapsen oikeuksista. Vastaa seuraaviin kysymyksiin.

1. Mitkä maat eivät ole ratifioineet lapsen oikeuksien yleissopimusta (2)?
_____
2. Milloin sopimus astui voimaan? _____
3. Mitä ongelmia sopimuksen toimeenpanemiseen on liittynyt?
_____
_____

Klikkaa sivun ylävalikosta **satelliittikuvat**. Etsi satelliittikuvista kuva Kilimanjaro-vuoren huipulta. Vastaa seuraaviin kysymyksiin.

1. Kerro omin sanoin mitä Kilimanjarolla on vuosien 1976 ja 2006 välillä tapahtunut.
_____
2. Mistä luulet muutoksen johtuvan?
_____
_____
3. Miten muutos vaikuttaa Kilimanjaron metsien ekosysteemeihin?
_____
_____

Voi maailma kovin toiselta näyttää, kun

Globalista käyttää!

Suomen YK-liitto

**Töölöntorinkatu 2 B
00260 Helsinki**

www.ykliitto.fi

**puh. +358 9 231 50 500
fax. +358 9 231 50 520
e-mail: toimisto@ykliitto.fi**

Federatie VN Nederland | UN Association of Finland

 suomen yk liitto